

Nr 128.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i syfte att till Sverige överföra vissa utländska läkare jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 134 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag ur statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 10 mars 1950, föreslagit riksdagen att för budgetåret 1950/51 anvisa dels å driftbudgeten under elfte huvudtiteln till Kostnader för överförande till Sverige av vissa utländska läkare ett förslagsanslag av 150 000 kronor, dels ock å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd till Lån till vissa utländska läkare ett investeringsanslag av 180 000 kronor.

Propositionen.

Efter en del förberedande överläggningar och utredningar har Kungl. Maj:t den 29 december 1949 uppdragit åt en delegation att företaga en resa till Österrike för att undersöka förutsättningarna för att till Sverige överföra ett antal österrikiska läkare och med vederbörande österrikiska myndigheter och institutioner upptaga förhandlingar därom. Delegationen har i en rapport den 6 februari 1950 avgivit redogörelse för verkställda undersökningar m. m. Över rapporten ha yttranden avgivits av ett flertal myndigheter och organisationer.

Departementschefen har i anledning av de betänkligheter, som från vissa remissorgan anförts mot införande av utländska läkare till Sverige, inledningsvis lämnat en redogörelse för den inom olika områden rådande bristen på läkare samt de möjligheter, som föreligga att öka tillförseln av svenska läkare. Därvid har bl. a. framhållits, att den svenska hälso- och sjukvården, så långt detta är möjligt, bör handhavas av svensk personal. Det anses därför angeläget, att olika uppslag för att på ett rationellare sätt använda våra egna läkare allvarligt prövas. Emellertid kan den brist på läkare, som f. n. föreligger, endast till en mycket ringa del täckas på detta sätt. Departementschefen finner därför, att den kvarstående möjligheten — att från ett land med överskott på väl kvalificerade läkare till Sverige överföra ett antal sådana — bör prövas, trots att vissa övergångssvårigheter kunna vara förbundna härmed.

Den förenämnda delegationen, vars rekommendationer grunda sig på *Bihang till riksdagens protokoll 1950. 6 saml. Nr 128—129.*

mycket ingående studier av förhållandena i Österrike, har beträffande den medicinska utbildningen i Wien uttalat, att denna synes vara sådan, att ett överförande av ett begränsat antal österrikiska läkare från denna synpunkt är möjligt. Delegationen anför vidare, att en eventuell överflyttning av österrikiska läkare i första hand synes böra taga sikte på unga läkare omedelbart eller kort efter avslutad s. k. turnustjänstgöring, d. v. s. viss praktisk tjänstgöring vid sjukhus. Dessa, som då i stort sett kunna jämföras med svenska medicine licentiat, skulle kunna insättas som underläkare vid sjukhus av olika slag. Härjämte torde yngre läkare lättare än äldre kunna anpassa sig efter nya förhållanden och sannolikt i allmänhet snabbar lära sig svenska språket. Med hänsyn härtill förordar departementschefen, att under nästa budgetår till Sverige successivt överföras högst 100 österrikiska läkare. En sådan överföring tillstyrkes även av medicinalstyrelsen, svenska landstingsförbundet och svenska stadsförbundet samt till ett lägre antal — förslagsvis 25 — och med vissa reservationer även av svenska läkaresällskapet. Beträffande fördelningen av de 100 läkarna på olika vårdområden förutsättes, att den får ankomma på medicinalstyrelsen efter samråd med vederbörande huvudmän.

Uttagningen av läkarna har av delegationen föreslagits skola ske av en särskild kommitté och i samarbete med österrikiska myndigheter och läkare. Överföringen till Sverige föreslås skola ske gruppvis med ca 25 läkare i varje grupp samt med omkring tre månaders intervall mellan grupperna. Efter en förberedande kurs i svenska språket och en allmän samhällsorientering under en månad avses de skola påbörja en ettårig provtjänstgöring, varefter utbildningen avslutas med en enmånadskurs i svensk statsmedicin. Sedan denna 14 månaders tjänstgöring avslutats skulle läkarna beredas anställning främst på tjänster, där eventuellt kvarstående språksvårigheter icke göra sig särskilt gällande.

Vad beträffar statens ekonomiska åtaganden, innebär delegationens, av departementschefen biträdda förslag huvudsakligen, att staten skall bestrida kostnaderna för läkarnas resa till Sverige och deras deltagande i den förberedande kursen och kursen i statsmedicin samt lämna envar läkare ett engångsbidrag till uppehållet under den första tiden med 500 kronor. Härjämte anses läkare med försörjningsplikt mot egen familj eller andra närstående böra beredas möjlighet att för fullgörande av denna skyldighet under de 14 månader, provtjänstgöringen och kurserna omfatta, av statsmedel erhålla tillskott, vilket skulle ha karaktären av lån till två tredjedelar och av bidrag till en tredjedel. På lånedelen förutsättes skola utgå ränta med samma procentsats som den för riksbankens amorteringslån gällande. Dessa tillskott skulle lämnas efter en mycket noggrann prövning av behovet därav samt utgå med ett högsta belopp av 6 000 kronor för år och läkare. Möjlighet till befrielse från återbetalningsskyldighet anses böra föreligga i de mycket sällsynta fall som av delegationen angivas, såsom att läkaren av-

lider eller provtjänstgöringen ej utfaller till belåtenhet. Det förutsättes, att läkarna under sin provtjänstgöring av resp. huvudmän beredas fri kost och fritt logi samt att de i den mån som deras tjänstgöring innebär nytta för sjukhuset, där de tjänstgöra, erhålla viss ersättning.

Långivningen föreslås få administreras av den nämnd, som tillsatts för låneverksamheten beträffande flyktingläkarna, eventuellt efter någon jämkning i nämndens sammansättning.

Utgifterna för nästa budgetår för läkarnas resa till Sverige, engångsbidragen till deras uppehälle samt den under budgetåret infallande förberedande kursen uppskattas till ett sammanlagt belopp av 150 000 kronor. För ändamålet föreslås å driftbudgeten för nästa budgetår skola anvisas ett förslagsanslag å detta belopp benämnt Kostnader för överförande till Sverige av vissa utländska läkare. Kostnaderna för låneverksamheten under nästa budgetår uppskattas till 180 000 kronor. Departementschefen föreslår, att ett särskilt anslag, benämnt Lån till vissa utländska läkare å 180 000 kronor anvisas under fonden för låneunderstöd.

Kostnaderna för uttagningen av läkarna, vilka i sin helhet komma att falla på innevarande budgetår, förutsätts i likhet med kostnaderna för den redan utsända delegationens undersökningar få bestridas från femte huvudtitelns reservationsanslag till Kostnader för överflyttning av arbetskraft.

Motioner.

Utskottet har i förevarande sammanhang till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Andersson* och herr *Lundqvist* (I: 437) och den andra inom andra kammaren av fru *Ewerlöf m. fl.* (II: 526), i vilka hemställts, att riksdagen måtte i anledning av nu förevarande proposition

dels i skrivelse till Kungl. Maj:t för sin del anhålla om utredning av det föreliggande och troliga behovet av läkare i landet och av möjligheterna att eliminera de hinder, som föreligga för en tillräckligt omfattande utbildning av svenska läkare, och därmed sammanhängande spörsmål,

dels i skrivelse till Kungl. Maj:t för sin del framhålla, att möjligen föreliggande akut brist på läkare i främsta rummet bör motverkas genom att därför lämpade svenska medicine kandidater beredas tillfälle att tjänstgöra, där sådan brist föreligger, och i andra rummet genom att danska och finländska läkare beredas samma möjligheter och uppmanas därtill samt att om överföring av andra utländska läkare därutöver visar sig behöflig antalet begränsas till högst 20 för budgetåret 1950/51,

dels till Kostnader för överförande till Sverige av vissa utländska läkare å driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor,

dels ock till Lån till vissa utländska läkare å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 36 000 kronor.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina förslag, hänvisas till motionen I: 437.

Utskottet.

Av de remissyttranden, som avgivits rörande förslaget att till Sverige överföra ett antal österrikiska läkare, framgår, att delade meningar råda rörande lämpligheten och behovet av en dylik åtgärd. Vad till en början angår behovet av ett ökat antal läkare framgår av departementschefens redogörelse, att avsevärda brister föreligga på ett flertal områden inom sjukvården. Dessa förhållanden ha också i olika sammanhang aktualiserats för riksdagens vidkommande. Utskottet vill exempelvis erinra om den läkarbrist, som f. n. råder inom sinnessjukvården och som föranlett förslag till särskilda åtgärder beträffande sinnessjukläkarnas löneförmåner. Sedan flera år tillbaka har vidare den av riksdagen beslutade utbyggnaden av provinsialläkarorganisationen fördröjts av brist på läkarpersonal. Liknande exempel kunna anföras från andra områden. Det är naturligt, att i nuvarande läge särskild uppmärksamhet måste ägnas åt möjligheterna att komma tillrätta med ifrågavarande förhållanden. I första rummet bör om möjligt behovet täckas med inhemsk arbetskraft. Även om förbättrade utbildningsmöjligheter numera stå till buds och ytterligare ökad kapacitet på området inom den närmaste tiden kan förväntas, är det dock uppenbart, att problemet icke inom rimlig tid på denna väg kan erhålla en tillfredsställande lösning. Förslaget i motionerna I: 437 och II: 526 att till lindrande av den akuta läkarbristen låta därför lämpade svenska medicine kandidater beredas tillfälle till tjänstgöring synes enligt utskottets mening knappast kunna medföra den lättnad i fråga om tillgången till läkare, som är önskvärd. Såsom departementschefen framhållit, skulle detta dessutom medföra ett uppskjutande av den tidpunkt, då vederbörande som färdigutbildad i full utsträckning får utöva läkaryrket. Utskottet har med hänsyn till vad ovan anförts i likhet med departementschefen kommit till den uppfattningen, att försök bör göras med överförande av utländska läkare. I anledning av vad härutinnan anförts i nyssnämnda motioner, vill utskottet emellertid understryka, att detta ställningstagande är grundat på de förhållanden, som f. n. råda, och den utveckling, som inom den närmaste tiden kan förutses. Det är givetvis av utomordentlig vikt, att undersökningar på längre sikt fortlöpande bedrivs rörande läkarbehovet och tillgången till inhemska läkare.

Vad beträffar frågan om överförande av utländska läkare ha motionärerna framhållit, att i första hand danska och finländska läkare böra ifrågakomma. Utskottet hyser även för sin del uppfattningen, att nordiska läkare böra ha bättre förutsättningar än andra utländska läkare att anpassa sig efter svenska förhållanden. Det kan också nämnas, att ett icke obetydligt antal sådana läkare, främst danska, redan nu tjänstgöra i den svenska sjukvården. Möjligheterna att överföra ett ökat antal nordiska lä-

kare böra givetvis ägnas all uppmärksamhet men torde av flera skäl vara rätt begränsade. Det synes därför bli ofrånkomligt att även i andra länder eftersöka lämplig arbetskraft. Den i propositionen lämnade redogörelsen för de österrikiska läkarnas utbildnings- och tjänstgöringsförhållanden har bibragt utskottet den uppfattningen, att förutsättningarna för övertagande av sådana läkare äro relativt goda.

Departementschefens förslag om successivt överförande av 100 österrikiska läkare till Sverige föranleder med hänsyn till vad ovan anförts icke någon erinran från utskottets sida. Härigenom torde möjligheterna att öka läkartillgången på sådana områden, där särskilt stor brist föreligger, kunna förbättras. Utskottet vill i det sammanhanget erinra om att i den i propositionen omtalade departementspromemorian uttalats, att läkarna som regel icke skulle få tjänstgöra i Stockholm, Göteborg och Malmö ävensom att behörighet att utöva verksamhet som privatpraktiserande läkare i Sverige icke skulle kunna erhållas förrän efter ett flertal års vistelse i landet. Genom sådana begränsningar torde möjligheter föreligga för medicinalstyrelsen att vid fördelningen av läkarna tillföra de mest utsatta bristområdena en förstärkning.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla, att, för den händelse det mot förmodan icke skulle visa sig möjligt att i Österrike rekrytera läkare på sätt avsetts, Kungl. Maj:t bör äga rätt att besluta om överförande av läkare med tillfredsställande kvalifikationer även från andra länder.

Vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande de praktiska åtgärderna för överförandet, de ekonomiska villkoren för överföringen, långivning och anslagsberäkning m. m. har utskottet ansett sig kunna godtaga.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 437 och II: 526, i vad de avse medelsanvisningen, för budgetåret 1950/51 anvisa

a) till *Kostnader för överförande till Sverige av vissa utländska läkare* under elfte huvudtiteln ett förslagsanslag av 150 000 kronor;

b) till *Lån till vissa utländska läkare* under fonden för låneunderstöd ett investeringsanslag av 180 000 kronor;

II. att motionerna I: 437 och II: 526, till den del de icke behandlats under I., icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 2 maj 1950.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 129.

Reservation

av herr *Ohlon*, fröken *Andersson*, herrar *Ståhl*, *Bergstrand* och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 437 och II: 526 och att utskottets hemställan därför bort hava följande lydelse:

»I. att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 437 och II: 526, i vad de avse medelsanvisningen, för budgetåret 1950/51 anvisa

a) till *Kostnader för överförande till Sverige av vissa utländska läkare* under elfte huvudtiteln ett förslagsanslag av 30 000 kronor;

b) till *Lån till vissa utländska läkare* under fonden för låneunderstöd ett investeringsanslag av 36 000 kronor;

II. att riksdagen må med bifall till motionerna I: 437 och II: 526, till den del de icke behandlats under I.,

a) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av det föreliggande och troliga behovet av läkare i landet och av möjligheterna att eliminera de hinder, som föreligger för en tillräckligt omfattande utbildning av svenska läkare och därmed sammanhängande spörsmål;

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t framhålla, att möjligen föreliggande akut brist på läkare i främsta rummet bör motverkas genom att därför lämpade svenska medicine kandidater beredas tillfälle att tjänstgöra, där sådan brist föreligger, och i andra rummet genom att danska och finländska läkare beredas samma möjligheter och uppmanas därtill samt att om överföring av andra utländska läkare därutöver visar sig behöflig antalet begränsas till högst 20 för budgetåret 1950/51.»